

'Recente keuringskampioenen functioneren in elke stal'

Boerenkoe versus showtopper

Toevallig viel de start van De Beste Boerenkoe dit jaar samen met het EK in Colmar. Het ene is leuk voor de 'gewone boer', terwijl het andere is weggelegd voor slechts een klein groepje fanatici dat het contact met de gewone boerenpraktijk al lang is kwijtgeraakt. Maar is dat wel zo? Zijn de verschillen tussen boerenkoeien en showkoeien echt zo groot?

De meest succesvolle showfokker van Nederland twijfelt of hij iets wil zeggen over de vraag of het showcircuit nog wel aansluit bij de gewone boerenpraktijk. „Ik heb me hieromtrent bewust enkele jaren afzijdig gehouden, omdat de discussie niet meer gaat om de inhoud, maar om de emotie“, aldus Nico Bons uit Ottoland (ZH). Na enig aandringen laat de fokker vallen dat een categorie boeren hem toch steevast in een hokje plaatst en dat het niet uitmaakt wat hij er verder over zegt. Een kenmerkend woord op forums is bijvoorbeeld 'barbiefokkerij', waarmee fraaie,

maar tegelijk ook kwetsbare koeien worden bedoeld die een individuele verzorging behoeven. „Ik zit er ook niet op te wachten dat koeien die zichzelf niet kunnen redden of zieke dieren in het strohok moeten. Wij zijn uiteraard een fokbedrijf met showkoeien, maar uiteindelijk ook een bedrijf dat financieel goed moet kunnen draaien.“

Boerenkoe Koba

Een goede showkoe, maar in Bons' ogen ook een beste boerenkoe, is zijn Koba 191 (v.

Jasper), heersend NRM-kampioene en onlangs als vijfde geklasseerd in de koninginnenklasse op het EK in Colmar. „Ze is een showkoe, maar met 1,55 meter niet extreem groot. Overigens vind ik de discussie over hoogtemaat maar raar. Boeren die klagen dat hun koeien te groot worden, vinden dat die koe nog steeds in de ligbox moet kunnen met afmetingen uit de jaren '70. Is het dan de fout van de fokkerij of van de boer die niet wil omschakelen? Hoeveel boeren gebruiken structureel stieren die lager dan 100 voor hoogtemaat scoren?“ Bons zelf heeft in zijn stal een gebruikelijke boxlengte,

maar dan wel met extra kopruimte, gegolfde schoftbomen en een breedte van 1,20 meter. Dat Koba 191 een uitstekende boerenkoe is, blijkt wel uit het feit dat ze op zevenjarige leeftijd vier keer heeft gekalft, lactatiewaardes tussen de 108 en 125 realiseerde en een gemiddeld celgetal van 68 heeft. Ze had nog vaker kunnen kalven, als Bons niet bewust de inseminatiedata afstemde op de shows. „Verder is ze twee keer gespoeld en dat heeft 18.000 euro opgeleverd. Na die twee spoelingen is ze weer geïnsemineerd en was ze direct drachtig”, aldus Bons. „Ook in de week voor Colmar is ze geïnsemineerd en ook nu lijkt ze – ondanks de nodige stress van de reis – in één keer drachtig, zodat ze volgend jaar hopelijk mee kan naar de NRM.”

Gaat om balans

Dat het in de showing overigens alleen maar om hoogtemaat zou gaan, is volgens Bons allang achterhaald. „Het gaat om balans in de koe. Een koe die perfect in elkaar zit, geeft ook goed melk met goede gehalten. Zulke koeien zijn namelijk snel uit de negatieve energiebalans en dan komen de gehalten wel. De basis is een goede bouw van de koe.” Bons: „Natuurlijk gaat het in de showing ook om een stukje perfectie, bijvoorbeeld op het gebied van uiers.” Hij gaat dan ook maximaal voor exterieur en gebruikt betrouwbare stieren als Doorman, Seaver, Dempsey en Gold Chip. Bewust veel Goldwynbloed. „Boeren die Goldwyn een slechte stier vinden, hebben hem verkeerd gebruikt”, meent de fokker. Hij zegt de ‘genomicshype’ vanwege de onbetrouwbaarheid graag aan zich voorbij te laten gaan. „Als wij verkeerde stieren gebruiken, hebben we een lichting waar we niks mee kunnen.” Ook is hij van mening dat boeren die inkruisen in het verleden de verkeerde stieren hebben gebruikt. „De enige reden die inkruisen rechtvaardigt, is het verbeteren van de vruchtbaarheid. Op alle andere gebieden ga je achteruit.”

Vanuit koe redeneren

Dat showkoeien geen boerenkoeien zouden zijn, wordt door Bons gelogenstraf. Zijn koeien lopen dag en nacht buiten en hebben een gemiddelde leeftijd van vijf jaar en negen maanden. Hij vindt dat eigenlijk nog te laag, maar merkt op dat er soms oude koeien nog voor het leven weggaan, ten gunste van een beloftevolle vaars. „We kuilen wel alles in ronde balen en heel droog in, 80 tot 90 procent droge stof. We proberen eigenlijk altijd hooi te maken, want hooi is het enige dat rust in de koe brengt”, aldus Bons. Hij legt uit: „Staarten zouden niet afgeschoren moeten worden, omdat ze onder de stront zitten. Je zou zelf eens weken achteraan aan de diarree moeten zijn en toch hetzelfde werk moeten doen, je wordt gesloopt.” Bons zegt echt vanuit de koe te redeneren. „Die willen we goed verzorgen en bij eventuele problemen, moet ze ook de tijd krijgen om te herstellen. Ik heb er ook een hekel aan zieke koeien apart te moeten houden, maar soms is het gewoon nodig. Een koe vraagt op haar

tijd werk en aandacht en ik ben van mening dat van veel koeien te snel afscheid wordt genomen. De opfok is duur.” Bons fokt al zijn jongvee op en verkoopt vaarzen en eventueel tweede- en derdekalfs koeien. „We verdienen onze boterham met zestig koeien. Boeren die 120 koeien in hun eentje melken, hebben zichzelf klem gezet. Ze hebben geen tijd en energie meer voor deelname aan shows. Dat is de werkelijke reden dat ze niet deelnemen, niet dat het showcircuit te ver van hun af zou staan.”

Showgebeuren leeft

„De kampioenes en reservekampioenes bij de rood- en zwartbonte vaarzen in Colmar waren balansrijke en juist niet extreme dieren. En dat geldt eigenlijk ook voor de oudere dieren. Misschien dat de zwartbonte algemeen kampioene Galys Vray inderdaad wat vlak in het kruis is.” Aan het woord is Kees de Jong uit Hoogblokland (ZH). Volgens hem is het beleid om extreme dieren hoog te waarderen al enige tijd sterk aan verandering onderhevig. „Een tijdlang werden bijvoorbeeld ook rechte benen met korte klauwen gewaardeerd. Nu zie je weer dat iets hoek in de benen wel goed bevonden wordt. De trend helpt er dan ook bij dat een showkoe ook op een doorsnee bedrijf past.”

De Jong heeft veel belangstelling bemerkt voor het EK in Colmar en wijst erop dat een show als de NRM ook goed bezocht wordt. „Het showgebeuren leeft dus wel in Nederland. En dat de professionalisering een drempel zou opwerpen, onderschrijf ik niet. We hebben wel eens een discussie gehad over het al dan niet aanbrengen van een toplijn, maar dan merk je dat de jeugd er juist aardigheid aan heeft om de puntjes op de i te zetten.”

Draagkracht

De Jong is van mening dat er zeker een relatie is tussen exterieur en levensduur. „Als je bij het maken van paringen consequent probeert om problemen weg te fokken, krijg je een ruimere keuze bij het afvoerbeleid (minder onvrijwillige afvoer, red.)”, aldus De Jong. „Een stier als Atwood heeft bijvoorbeeld een fout, hij geeft olopemde kruizen, daar kun je bij de paring rekening mee houden.” De veehouder nam zelf met de vaars J.S. Lucinda (v. Meridian) deel aan het EK en eindigde er op de zevende van de veertien plaatsen mee in de rubriek. „Onze vaars kon dus prima meekomen en weet zich ook prima te handhaven in onze veertig jaar oude stal. Bovendien wordt ze volop geweid.” Weidegang en showkoeien passen elkaar volgens De Jong dan ook heel goed. „Dat ze in Ierland en Nieuw-Zeeland op zoek gaan naar een wat andere, vaak lichtere koe, heeft te maken met de draagkracht van de grond. Maar als de draagkracht in Nederland een probleem wordt, komen de koeien toch op stal.”

Internationaal anders

„Of er een groot verschil is tussen een showkoe en een boerenkoe? Ik denk dat de Nederlandse roodbonte showkoe dichtbij de boerenkoe staat, maar dat dat internationaal

wat anders ligt. De Zwitserse roodbonten die internationaal de hoogste ogen gooien, worden schraal opgefokt en zijn heel scherp. Op fokveedagen in Nederland wordt een klein spiertje op de roodbonte koe gewaardeerd, internationaal niet. Ik vind dat een koe best een spiertje mag hebben, dat past bij roodbont en bovendien onderscheidt ze zich daarmee van zwartbont.” Dat zegt Jan Hermanussen uit Beers (NB). Zijn Barendonk Emma 220 (v. Jotan) eindigde in Colmar op de negende plaats van in totaal elf dieren in de eerste rubriek met roodbonte senioren.

Hermanussen is niet van plan op te schuiven richting het meer internationaal gewenste roodbonte showtype, al gebruikt hij op naar schatting 10 procent van zijn veestapel ‘echte showstieren voor de laatste afwerking’. Voor de rest fokt hij op eiwit, benen – ‘slechte uiers zijn er niet meer’ – en vooral melk. „Bij ons krijgen de koeien redelijk veel maïs. We melken er tweehonderd en moeten er geld mee verdienen. De Zwitserse koeien produceren wat dat betreft te weinig.”

Dat de fokker toch meedeed aan het EK is omdat hij vindt dat Nederland vertegenwoordigd hoort te zijn op een Europese show. Hij is evenwel van mening dat het extreme er wat uit gaat. „Dat is een goede trend, vroeger moesten ze vooral smal en hoog zijn. Tegenwoordig hoeven ze niet meer groter. Koeien moeten in balans zijn. Ik denk dan ook dat een boerenkoe van 1,50 meter groot, met een heel best uier en een goed kruis, prima mee kan komen in de keuringsring.”

Rond en gezond

Adrion van Beek uit Breda zou zijn zwartbonte vaars De Rith Copaboka 7 (v. Galaxy) meenemen naar Colmar, maar besloot daar vanaf te zien vanwege een smetplek tussen de uier. Oud-bedrijfsinspecteur Van Beek was eind jaren '90 medebedenker van De Beste Boerenkoe-verkiezing en zegt daar trots op te zijn. „De boerenkoeverkiezing leeft wel, er wordt veel over gepraat. En je ziet dat het concept wordt overgenomen, zoals onlangs bij het beste bedrijf op het CRV-event.” Van Beek denkt dat de scheidslijn tussen een beste showkoe en een beste boerenkoe maar dun is. „Elke showkoe die heeft gewonnen op een keuring de laatste jaren, wil elke boer wel in de stal hebben. En als de EK-koeien zouden meedoen, zou de Jasper van Nico Bons zeker meedingen.” Toch is er volgens de fokker wel een klein verschil. „Een beste boerenkoe is rond en gezond, een showkoe is toch een fractie scherper. Maar de giraffe-achtige types nemen wij ook niet mee naar de keuring. En de tijd dat koeien met eeuwige jeugd, eigenlijk armoede, werden gewaardeerd, is wel voorbij.” De Brabander is van mening dat een goed exterieur de levensduur ondersteunt. „Maar zaken als de uiergezondheid en vruchtbaarheid zijn er ook sterk op van invloed.” Verder kunnen showkoeien volgens hem prima overweg met een grasrantsoen. „Wel is het zo dat een showkoe niet het hele jaar kampioen kan worden. Ze kan te rond worden of in geval van onze Zesty-dochter De Rith Tetje 204 te scherp. Maar hoe meer gras in een rantsoen, hoe langer een koe over het algemeen in keuringsconditie blijft”, besluit Van Beek. ■